

SISZÁNTÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRA

A kiadóhivatalban átvéve.
 Egész évre ..... 16 k.
 Negyedévre ..... 4 ..
 Helyben háshoz kordva.
 Egész évre ..... 20 kor.
 Negyedévre ..... 5 ..
 Vidékre postán szállítva.
 Egész évre ..... 24 kor
 Negyedévre ..... 6 ..
 Egyes szám ára 8 fillér.

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, a hétfő és
 ünnep után napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 8.

A szerkesztőség kéziratok vissza-
 adására vagy megőrzésére nem
 vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
 hivatalhoz intézendők.

XX. évfolyam 219. szám.

Nagyvárad.

Kedd 1914 Szeptember 22.

Az itthon maradt férfiak megadóztatása.

Az egész ország közönségének feszült figyelme a harcterek felé irányul, bizalommal eltelve kísérik vitéz csapataink minden lépését, nehéz küzdelmét, amelytől függ jövőnk, boldogságunk és szeretett hazánk tovább fejlődése, amelyet megakasztott, hisszük csak rövid időre, a reánk törő, ellenünk áskálódó vandal hordák vértől és gáztól nem irtózó serege.

De amíg imáink felszáll az igazság Istenéhez, nekünk, kik itthon maradtunk a családi tüzhely mellett, nem szabad elfeledkeznünk, hogy nehéz kötelességek hárulnak reánk; hogy mindent meg kell tennünk a haza és a hadba vonult csapatok érdekében. A hatóságoknak, a társadalomnak vállvetve kell dolgoznunk tovább s keresnünk kell a módokat, amelyekkel a nehéz időkben szolgálatot tehetünk a köznök.

Eszmék, tervek merülnek fel, amelyek mindenike nemes forrásból: a hazaszeretetből fakad.

Az illetékes tényezők kötelessége, hogy magasabb látókörből nézve a helyzetet és a viszonyokat kiválogassák és megvalósítsák azt, amit jönnek és helyesnek vélnék.

Egy ilyen eszmét vetett fel Budapesten Nemes Marcell kir. tanácsos, amelyben az itthon maradt férfiakra külön adó kivetését célozza.

A hazaszeretetről tanuskodó hangon szerkesztett beadványt egyenesen a kormány fejéhez, gróf Tisza Istvánhoz intézte.

A beadvány hosszan kifejti, hogy bár a társadalom örömmel áldoz most a haza oltárára, de ez mind kevés, mert a bevonultak családjainak rendszeres segítésre a háboru alatt, a keresetnélküliek kárpótlása, az özvegyek istápolása, az árváknak ellátása óriási nagyságu feladatok, melyeket győztes háboru esetén sem bír az állam és

a társaealom megoldani. Ethikai szempontból is helyesli, hogy akik itthon maradtak, áldozzanak a haza oltárára.

A jótékony adakozás alól sokan kibujtak, de a megadóztatás alól nem bujhatnak ki. Igazság, hogy akik itthon maradtak, azok gondoskodjanak azok helyett, kik a harcmezőn küzdenek.

Indítvány különben a következő:

Vessen ki a törvényhozás, egyszer, egyetlen egyszer megállapítandó és kivetendő rendkívüli hadi- vagy háborus segélyadót, mely a vagyoni-, illetve kereseti viszonyok mértékéhez képest rovassék ki az ország minden olyan husz éven felüli férfi lakosára, aki e háboru folyamán katonai szolgálatot nem teljesít. Az egyszer s mindenkorra szóló adó 10 koronától 5000 koronáig terjedne s esetleg megállapítandó több éves részletekben volna fizethető.

Az indítvány indoklásáról a következőket adjuk:

Nagyméltóságú gróf, Miniszterelnök Ur! Kegyelmes Uram! Tisztában vagyok azzal, hogy a rendkívüli intézkedés bizonyos formai nehézségekbe ütközik, elsősorban, azért, hogy törvényhozási intézkedést követel s megkivánja az országgyűlés egybehívását. De megvagyok viszont győződve arról is, hogy Excelenciádnak semmi nehézség nem akadály, ha a haza üdvéről van szó s hogy Nagyméltóságod bölcsessége megfogja találni a módot, amellyel e szokatlan lépés indokolható és lehető gyorsan kivihető lesz. Tisztában vagyok továbbá azzal is, hogy az adó gondolata a nép szélesebb rétegeiben sohasem volt rokonszenves.

De ha volt adó, melynek a legtisztább ethikai igazság volt az alapja: ha volt adó, melynek viselése nem teher, de gyönyörűség s melynek kirovását mi, a megadóztatandók emelkedett lélekkel, repeső szívvvel, sőt szorongó nyugtalansággal várjuk — ez az adó bizonyára az lesz. Felszabadulást egy kínzó lidérenyomástól, lélekbeni felemelkedést, elégtételt és megelégedést jelentene az adó nekünk, férfiaknak, akik csak úgy férfiaknak és hazafiaknak érezzük magunkat, mint azok a véreink, akik határaink mentén fegyverrel szolgálják a hazát, de akiknek a sors szélye, testi alkalmatlanság vagy más okok miatt — nem adatott meg, hogy a csatatéren tegyünk hitvallást honszerelmünkről. A hazafias kötelességteljesítésnek ez az egyetlen, mert az államtól magától megállapított módja volna az, mely lelkünk megriadt nyugalalmát visszaadhatná. Ma szinte félemberek-

nek érezzük magunkat, másodrendű polgároknak, akiknek e súlyos időkben hasznát nem veheti a haza; érezzük areunkon az anyák, hitvesek és nővérek szemrehányó pillantásait, melyek mind azt látszanak mondani, hogy míg az ő fiaik, férjeik, fivéreik az ellenség előtt gyilkos tüzhöz állanak, mi gondtalan kényelemmel élvezzük a kultura megszokott áldásait és kényelmeit, azt a bizalmat, melyet azok az elsőrendű férfiak óvnak meg nekünk a becsület véres mezején.

Ez az adó felemelné szívünket s az állam által reánk rovandó kötelesség teljesítése után emelt fővel járhatnánk mi is ide-haza, hogy megtettük azt, amit a haza tőlünk kívánt és kívánhatott. De felemelné szívét, megacélozná izmát és fokozná harci lelkesedését a tüzhöz álló véreinknek is az a tudat, hogy itthonmaradt, inségre jutott, vagy esetleg árvaságra kerülő kedveseik nem lesznek a háboru után a közjótékony-ságra utalva, hanem az állam, tehát a haza az, mely a szegényekről és az árvákról gondoskodik. Az árvák nem koldusok lesznek, de hősök fiai, akiket a hálás haza a saját gyermekeinek deklarál s nevel fel mindnyájunk büszkeségére. Ha van erkölcsi igazságszótás, úgy ez bizonyára az: akik itthon maradtak, azok gondoskodjanak azok helyett, kik a harcmezőn küzdenek.

Legyen szabad még Excellentiád nagybecsü figyelmébe ajánlanom, hogy e gondolat megvalósítása nem tűr haladékot. Most, csakis most van itt az egynevezett pszichologiai pillanat, melyben ez egyhangu lelkesedés között keresztülvihető. A háboru kitörése előtt még tán a skepszis volt úr a lelkeken, nem hittünk ebben a lehetlenségnek látszó szörnyűségben, a háboru után pedig mindenki a maga vérző sebével fog törődni s — joggal-e, vagy jogtalanul? — arra fog hivatkozni, hogy ő már eleget áldozott a hazáért a — háboruban. De most, ebben a pillanatban mindnyájunkat lelkesít a győzelem reménye, siró részvételt tölt el a sebesültek látása, az itthonmaradt védtelemek nyomorusága s arcunkon ég a bánat pirossága, hogy — férfiak vagyunk és mégis itthon maradtunk. Most megváltás volna egy ilyen aktus, mely mintegy igazolná, rehabilitálná, erkölcsösebbé tenné itthoni vesztéglésünket. Ime, Kegyelmes Uram, a megadóztatandók kérvetik Excellentiádat, mint kegyért esedeznek Nagyméltóságodhoz, tegye lehetővé ez adó kirovása által, hogy ők is felemelt fővel, egész férfiaknak, a haza elsőosztályu polgárainak érezhessék magukat.

Ne legyen a válasz erre, hogy a társadalmi jótékony-ság révén is kivetheti a maga részét mindenki az áldozatból — ez nem az, melyre az itthonmaradtaknak szüksége van. Ebből ki lehet bujni azzal, hogy másnak,

máshova már adtam; ez nem mentesít a gyanu alól, hogy mi harcoló fiaink vérehullása árán élvezzük idehaza a kultúra áldásait — csak egy általánosan kötelező, egyenesen az állam kezébe letett áldozat az, mely e percben legális engesztelő áldozatnak számíthat. Erre és csakis erre kérünk kiegészítő törvényhozási intézkedést és most, gyorsan, míg az egyedül lehetséges lélektani pillanat el nem röppenik. Ami pénzt most ki nem vesz az állam zsebeinkből, az menthetetlenül elveszett az állam számára, azt utóbb, a háboru után, még ha sokkal égetőbben lenne is reá — ne adja az Isten! — szükség, sohasem fogja megkapni még erőszakkal se, míg most sürgetve kínáljuk neki. A „nem adózunk“ büszke elve — ime — így változott át bennünk egy még büszkébb óhajtássá: adózni akarunk!

Még csak pár szót a megoldás technikájáról, Kegyelmes Uram! Ugy képzelem, se a bevallás, se a kivetés, se a behajtás módja nem okozna se gondot, se költséget és nem vonná el az állam vagy a városok rendes adminisztrációját megszabott feladattól, hiszen ezt a munkát is elvégezné a társadalom a maga önkormányzati szerveivel. Ma boldog mindenki, ha részt kérhet a munkából s önként fog vállalkozni a társadalom eliteje erre a feladatra. Az adókievő bizottságok e célra összehívandók lennének; adóbevallási ívek lennének kiosztandók s az adóval megrovottak személyesen is megjelenhetnének az adókievő bizottságok előtt. Lelkem egész meggyőződéssel merem állítani, Kegyelmes Uram, hogy egyetlen itthonmaradt férfi se akadna, aki adóját, ezt az egyszerű adót sokallani merné. Ellenkezőleg, felfelé licitálnánk a legtöbben s a kivert adónak a dupláját, a háromszorosát vetné ki magára önként a legtöbbször. Hogy ez a milliók milyen százait jelentené, arról a statisztikai hivataltól bekérhető adatok alapján könnyen meggyőződhetik Excellenciád.

Kérve-kérem Nagyméltóságodat, karolja fel az eszmét azzal a vasakarattal, mely Excellenciádat minden cselekedetében oly impozánsan jellemzi s én meg vagyok róla győződve, hogy hazánk történetében arany betűkkel lesz megörökítve az a nap, mely bölcs előrelátással akkor gondoskodik a jövőről, mikor még lehet s arany betűkkel lesz megörökítve Excellenciád neve, amelynek bátor és büszke csengése ad erőt nekünk e rendkívüli súlyos helyzet szilárd lelkierejével való elviselésére.

A JÓSLAT.

Hazafelé jöttem messze-idegenből,
Ahol a magyar szó oly nehezen csendül,
A Tatra aljáról, hegy s erdők honából.
Az is a mi földünk, még is olyan távol!

Gyönyörű idő volt, szeptemberi hónap.
Gyöngyszeme csillogott a tátrai lónak:
Fenyőillat áradt hűvös levegőben,
Ezer ezüstcsermely futkosott a fűben.

Egyik állomáson tisztos férfi ült be.
Szerzetes volt, főpap, ki sem volt körülte.
Hallgattunk, így szokás, csak a kerék dörmög.
Megszóial: Én vagyok minorita-főnök!

A beszéd megered, a gőzös megindul,
Zakaton, pöfög, fuj, bensejében kin dal,
Szabadulni akar mindznáron tőle,
De nem tud, ragadott bennünket előre.

Le a rónaságra, a Garam partjára,
Nagy Magyarországnak széles tányérjára,
Mi meg az erkölcsről beszélgettünk egyre,
Mint ha elpusztulna, mint ha tűnedezne.

A világháboru.

A Karagyorgyevits dinasztia végnapjai.

Szófia, szeptember 21. A Magyar Távirati Irodának jelentik: A Karagyorgyevits dinasztia végnapjai elkövetkeztek. Péter király állapota válságos.

A Reichspost szerint Nisből Bulgáriába érkezett utasok beszélnek, hogy a szomoru helyzetbe jutott szerb lakosság haragja kiváltképpen Sándor trónörökös és György herceg ellen irányul. A király két fiát rendőrök és katonák őrzik, mert merénylettől kell tartaniok.

Románia magatartása.

Berlin, szept. 21. A „Pester Lloyd“-nak jelentik: A „Vossische Zeitung“ Románia magatartásáról a következőket írja: A román kormány és a román király magatartása egészen a mai napig egy pillanatra sem fordult Németország és Ausztria Magyarország ellen. A kormányválság, amelyet néhány nappal ezelőtt jeleztek, nem következett be, mert semmi ok nem volt rá.

Az entente Bulgáriától kér segítséget.

Budapest, szept. 21. Szófiából jelentik: Bruxton, a londoni balkánkomité elnöke

ideérkezett és felajánlotta Bulgáriának szolgálatait, ha az entente-ot fegyvereivel segíti. A bolgár kormány és valamennyi párt az ajánlatot egyöntetűen visszautasította.

Svédország és Norvégia semlegessége.

Budapest, szept. 21. Kopenhágából táviratozzák: A pétervári Rjees jelenti: A svéd és norvég követ kijelentette Sassonov külügyminiszternek, hogy Svédország és Norvégia, ha szükséges, semlegességüket fegyveresen fogják védelmezni.

Elpusztultak a görög katonai autók.

Budapest, szept. 21. (Tud. cenz. táv.) Szalonikiben a katonai automobil garage leégett. Számos katonai teher automobil a lángokban elpusztult.

A görög flotta.

Budapest, szept. 21. Athéni lapjelentések szerint Mac Keer a görögországi angol tengeri missió főnöke átvette a görög flotta parancsnokságát. Kunduriotis tengernagy, az eddigi flotta-parancsnok két havi szabadságot kapott.

Az északi rém.

Budapest, szept. 21. A Bud. Tud. jelentése szerint az északi harc-térről Békéscsabára egy Zsaracz Márkus nevű sebesült érkezett, aki megérkezte után, 18-án ázsiai kolerában meghalt. Ujabb eset nem fordult elő, valószínűleg elhárítható lesz a baj. A belügyminiszter közegészségügyi felügye-

lőt küldött ki s az óvintézkedések az egész országra elrendeltetett.

Budapest, szept. 21. A. M. T. I. jelenti, hogy a belügyminiszterium jelentése szerint Munkácson egy, Tokodon (Esztergom megye) egy, Dunaszerdahelyen (Pozsony megye) hat koleraeset fordult elő.

Igy szól a rendfőnök: — Hej, haj, bizony nagy baj
A mostani ifjak oda vannak, hej! haj!
Szép nemzetünk elvész, az erő elpusztul.
Végünk van Dunástól, rónástól, csucsostul,

— Ej dehogy van! — mondom, — a magyar erős még
Feszíti kebelét az ősi dicsőség.
Majd eljő megint a nagy idő, meglássa!
Felragyog az égre kardok villámlása.

Nem lehet! — ez volt rá a szomoru válasz.
Nem lehet gátolni, elvégezve már az.
— Pesti urak szava! — feleltem e szóra.
Feltámad a magyar, hogyha itt az óra.

— Hej a magyar akkor nagyra fog ám nőni!
Emlékezzél vissza, hogy dörgött Petőfi:
„Lesz-e gyümölcs a fán, melynek nincs virága!
Avagy virág vagy te hazám ifjusága?“

— Így lángolt dühében akkor negyvenhétben.
Alig másfélévre így zeng nagy hevében:
»Isten után legszebb és a legszentebb név
A honvéd nevezet!« — van-e dicsőbb ennél?

— Az a két zászlóalj, a kilenc, a három,
Emlékezzél vissza, az nem pesti tájon
Állt elő, kit ellen meg nem vert soha sem.
Él neve még most is nagy dicsőségesen.

— Amerre csatáztak ott lángolt a nevek.
Még nagyobb nevéknél győzhetlen erejük.
Noha már meghaltak a hősök, de élnek
Napsugaras egén magyar dicsőségnek.

Mind ehez azután hozzá tettem végül:
— Diadal csillaga a szép magyar égről
Nem futott le, halvány, felragyog az ujra,
Királyért, hazáért ha a kürtös fujja.

És ime megértem! — ősz fejjel megértem!
Hogy szeret az Isten látom és megértem.
Im riad a hajrá! — rajta, huj, előre!
Magyarok, én vagyok a nagy idők őre!

Magyarok! vitézek! — ott a lengyel rónán!
Vértenger hulláma ide csapkod hozzám!
Bősz tusátok látom itt a szirten állva!
Várok hősiségtek nagy diadalára.

Dús László.

HOLLANDY, PAPP és VELITS

Telefon 956. sz.

műbutor-, portál- és épület-asztalosok
lakberendezési vállalata
Fűzosa-telep 7. sz. Új vashídó mellett.

Gépek villanyerőre felszerelve. — Készítünk teljes lakberendezéseket, kávéház, vendéglő és egyéb üzletek teljes felszerelését, ugyszintén kapuzatok és épületmunkákat.

Teljes konyha- és előszoba-berendezéseket raktáron tartunk.

Tervekkel és rajzokkal
kivánatra díjtalanul szolgálunk.

Egy tengerésztsit a Báthory elsüllyesztéséről.

A francia salvus conductussal ellátott Báthory kereskedelmi gőzös elsüllyesztésével kapcsolatban egy magasrangú tengerésztsit a következőket mondotta a Magyar Kurir fiemei tudósítójának:

— Nagybritannia kormánya a hajó-társaságnak kártérítéssel tartozik. Az 1856. évi párisi tengerjogi deklaráció ugyanis köti Angliát. Az 1907. évi hágai konferencián kötött megállapodások szerint a Báthory hadiszákmányának nem tekinthető, mert igaz, hogy a hadviselő fél elveheti ellenfelének hajóját, de a hatalmak 1907-ben az eddigi gyakorlattal szemben kimondták, hogy a háboru kitörése alkalmával a hadviselő államok kikötőiben horgonyzó kereskedelmi hajóknak bizonyos határidőt kell kitűzni arra, hogy a kikötőt békében elhagyhassák. Ha a körülmények vagy vis major miatt az engedélyezett határidő alatt a kikötőt el nem hagyhatják, el nem kobozhatók, sőt a nyílt tengerre kifutás esetén fel nem tartóztathatók. Ugyanez áll azokra a hajókra is, amelyek utolsó indulási kikötőjüket a háboru kitörése előtt hagyták el és a háboruról mitsen tudva, a nyílt tengeren találtak. Előfordulhatnak azonban esetek, ami-

kor a hadviselő felek feltartóztathatnak salvus conductussal ellátott hajókat is; így pl. akkor, ha az illető hajó a tengeren olyan hadimozdulatokat, csapat- és hadiszerszállításokat látott, amelyeknek egy ideig nem szabad nyilvánosságra kerülniök. Ilyenkor a hadihajó vaklövessel megállásra figyelmezteti a kereskedelmi hajót; ha utját folytatná, üldözőbe veheti, éles lövéseket is intézhet árbocaiba vagy egyébként erőszakkal megállíthatja és elkobozhatja. Ebben az esetben a hadihajó magához veszi az elkobzott kereskedelmi hajó naplóját és irmányait, felbecsüli a hajót, leltárt vesz fel róla, utasairól, élelmiszereiről, szénkészletéről, stb. Ha a hajó olyan sérüléseket szenvedett, hogy könnyen nem tartható a víz felett, ha lassúsága miatt nem tudja követni a hadihajót, ha a hadihajó nem a honi kikötőkhöz megy, az elkobzott hajót meg is lehet semmisíteni. A hajó, illetve a rakomány tulajdonosának persze teljes kárpótlás jár. Kárpótlással tartozik ezek szerint Anglia is az Adria-társaságnak.

Anglia kémet lát mindenütt.

Budapest, szeptember 21. A M. T. I. jelenti, hogy Londonban számos németet kivégeztek, akik allitólág kémkedtek. Londonban különben igen féltnek a kémkedéstől.

A nyugati harctérről.

Elesett a francia aviatika főparancsnoka.

Budapest, szeptember 21. (Tud. cenz. távirata.) Hágából jelentik: A francia csapatok elesettjeinek sorában van Voques tábornok, aki hősi halált halt a harctéren. A tábornok a francia aviatika főparancsnoka volt.

Bevonták a belga zászlókat Brüsszelben.

Budapest, szeptember 21. Brüsszel katonai kormányzója elrendelte a belga zászlók levételét, mert a német csapatok e jelvényeket provokálásnak tekintik, ami incidensekre adhat okot. Tegnap bevonták az összes belga lobogókat a házakról.

A franciák Poincaré ellen lázitanak.

Berlin, szeptember 21. A Magyar Távirati Irodának jelentik: Poincaré köztársasági elnököt a sajtóban a legsúlyosabban insultálják. Tegnap lázító, gyalázó röpiratokat terjesztettek el a Párisban.

Németek harca a japánokkal Ázsiában.

Budapest, szeptember 21. (A Magyar Távirati Iroda cenz. távirata.) A párisi Havas-ügynökség jelenti Pekingből: Báró Eisengach, a pekingi német követség titkára, ki mint önkéntes tsingtaui helyőrségben szolgált, az előőrsök összeütközésénél elesett. A németek közlése szerint egyik repülőgépek tegnap bombát dobott a japánokra. A bomba 30 japán katonát megölt. A japánok csoportonként közelednek Tsingtauhoz.

Bibornokok a német győzelmekről.

Budapest, szept. 21. (Tud. cenz. táv.) A Magyar Távirati Iroda jelenti:

A pápaválasztásról hazatérő német, osztrák és magyar bibornokokat az olasz állomásokon igen szívesen fogadták. Pontebba állomáson egy olasz prelátus azt kérdezte a magyar bibornokoktól, hogy igazak e a Stein jelentései a német győzelmekről.

— Mint a szentírás — feleltek ezek.

A német hadikölcsön.

Berlin, szept. 21. A hadikölcsön jegyzésének eredménye minden várakozáson fölül fényesen sikerült: 1.26 milliárdot jegyeztek, kinstári utalványokra és 2.94 milliárdot a birodalmi kölcsönre, vagyis 4.20 milliárd márkát. A végleges eredmény holnap este előtt nem várható.

A hadikölcsön jegyzésének fényes eredményéről a Lokalanzeiger a következőket írja: Ez a pénzügyi siker, a mely a maga nemében méltóan csatlakozik a fegyverek által elért sikerekhez, ellenségeink sorában nem kis csodálkozást és elkedvetlenedést fog kelteni.

A Berliner Tageblatt azt írja: Eme kölcsönjegyzések bizonyítják, hogy az a szellem, a mely a fegyvereket győzelemre vitte, az egész népben él, a lakosság minden rétege a leggazdagabb tőkepénzestől és pénzügyintézetektől, a kik milliókat jegyeztek, a kis emberekig, a kik pár száz vagy ezer márkával adóztak, mindenki hozzájárult a sikerhez.

Rheims ágyuk keresztültűzésében.

Budapest, szept. 21. Berlinből táviratozzák: A nagyvezérkar tegnap este kilenc órakor ezt a jelentést adta ki:

A francia és angol csapatok elleni támadásban egyes pontokon eredményeket értünk el. Rheims a francia harc vonalba esik s kénytelenek vagyunk tüzelésüket viszonzni. Fájjaljuk, hogy a város ezuttal károkat szenved. Csapataink

utasítást kaptak, hogy a rheimsi székesegyházat lehetőleg kiméeljék.

A Közép Vogézekben a Donon melletti Seonesnél és Saalesnél a francia csapatok támadásait visszautasítottuk. A keleti hadszíntéren ma esemény nem történt. (Miniszterelnökségi sajtóosztály.)

A franciák végső küzdelme.

Berlin, szept. 21. A nagy főhadiszállásról jelentik: Nyugaton a helyzet általában változatlan. Az angol és francia hadsereget az egész harcvonalon védekezésre szorítottuk. Az erős és sok helyütt egymás mögött több vonalban megerősített hadállások ellen a támadás csak lassan haladhat előre. A támadás keresztülvitele a záróerődök ellen Verduntól délre elő van készítve.

Elszászban a mi csapataink a határ hosszában a francia haderőkkel egészen közel állnak egymással szemben. (Miniszterelnökségi sajtóosztály.)

A németek sáncai.

A Corriere d'Italia bordeauxi értesülése szerint a németek által most elfoglalt állások Chalonsnál nyugatra igen erősek. A sáncok egy méter szélesek, husz méteres közökben acéllemezekkel vannak védve és földdel behányt fatörzsekkel megerősítve. A gépfegyverek rejtett állásokban vannak, a nehéz tüzérség pedig árkok mögött helyezkedett el.

A németek előrenyomulnak.

Berlin, szept. 21. A Magyar Távirati Irodának jelentik Rómából, hogy a francia lapok elismerik, hogy a német hadállás Chalonsnál nagyszerűen megerősítve és hogy a német centrum előrenyomul.

Hős román ezredek.

Budapest, szeptember 21. A Magyar Távirati Iroda jelenti cenzurázva: A haditudósítók megállapítják, hogy az északi harctéren az erőgyűjtés szorgos munkája folyik. Megállapítják, hogy a nemzetiségi ezredek kitűnően harcolnak. A román ezredek Grodeknel fényesen kitűntették magukat. A bukovinai román ezred negyvenegy vitézségi érmet kapott.

Tisza Budapestén.

Budapest szeptember 21. Tudósítónk jelentése szerint Tisza Istvan gróf, miniszterelnök Bécsből visszaérkezett Budapestre.

Galiciában minden csendes.

Bécs, szept. 21. A „Morgen“ haditudósítója jelenti, hogy a szeptember 11-ikén este beszüntetett harcok után beállott szünet még most is tart. Az egész hét alatt nem történt semmiféle nagyszabású támadás az oroszok részéről, akik csak lassan és igen óvatosan végzik mozdulataikat. A nagy harcmezőn az időjárás a mi csapatainknak igen kedvező. A legutóbbi napok nagy esőzései folytán Galicia összes folyói annyira megdagadtak, hogy csak a legnagyobb idővesztéssel és fáradtsággal járhatók. (A miniszterelnökség sajtóosztályától.)

Hindenburg új győzelme.

Berlin, szept. 21. A nagy főhadiszállásról jelentik: Keleten a hó 17-én Augusztow mellett megvertük a finnországi negyedik vadászandárt. Osowiac ellen előnyomulva rövid küzdelem után bevettük Czajewoi és Szezucynt.

Miskolczy Ferenc főispánné a sebesültek közt.

Könyvet ajándékozott a főispánné egy német sebesültnek.

A gimnáziumban berendezett tartalék-kórház sebesültjeit nap-nap után előkelő úri nők látogatják meg. Ezek az előkelő úri nők rendszeren egy-két szobalány és inas kíséretében jönnek. A látogatók dusan megvakított podgyászt hoznak magukkal és nem marad sebesült, aki ne részesülne jótékony adományokban.

A látogatók élén Miskolczy Ferenc dr főispán felesége van. A sebesültek már úgy ismerik, mint az édes anyjukat és alig várják azt délután 3-4 óra közt, amikor megjelenik köztük. A főispánné társaságában minden alkalommal ott van dr Móricz Ernő megyei főorvos neje is, aki szintén bőségesen járul hozzá adományaival a sebesültek fájdalmainak elviseléséhez.

Miskolczy Ferencné rendszeren uzsonnával látja el a sebesülteket. Ő maga osztja ki a várakozó katonák közt, akik hálatalten csókolnak kezét a méltóságos asszonynak.

A gimnáziumban fekvő sebesültek közt van egy német sebesült is, aki a srappell, ágyu és gépfegyver dörrenései következtében elveszítette halló és beszélő képességét. A sebesültet meglátogatta a főispánné is.

Kétségtelen, hogy ennek a szerencsétlen embernek egyedüli szórakozása és talán jótétemény is a szellemi táplálék, a könyv. Miskolczy Ferencné megértette a sebesült helyzetét és már tegnap délután gondoskodott is róla, hogy legyen mivel töltenie az időt.

Tegnap délután Miskolczy Ferenc főispánné értékes és vaskos kötet regényt küldött Móricz Ernő főorvoshoz, azzal, hogy juttassa el a süket néma sebesültnek.

A sebesült, aki német katona, ma kapja gme a könyvet és bizonyára hálával fog megemlékezni annak adományozójáról.

Szolgálatba lépnek a nyugdíjas orvosok.

A belügyminiszter legújabb rendelete az alispánhoz.

A mozgósítás folytán a tisztviselői karban beállott hiányt elsősorban az orvosi kar éri meg Biharvármegyében. Köztudomású ugyanis, hogy az orvosok létszáma a legkevesebb és már eddig is csak helyettesítésekkel és ideiglenes betöltésekkel lehetett eleget tenni az egészségügyi kívánalmaknak. Ez a nagy hiány most csak növekedett.

Eleinte úgy akartak segíteni a bajon, hogy a be nem vonult orvosokat megbízták a szomszédos orvosi körlet egészségügyi teendőinek ellátásával. A hiányt azonban így sem lehetett végleg pótolni. Részint azért nem, mert orvosaink legnagyobb részét tiszték voltak és csaknem mindnyájan bevonultak. Így az itthon maradottakra nem csak két, hanem három, sőt még több körlet is jutott. Tekintetbe véve Biharvármegye földrajzi fekvését lelketlenség volt ennyi emberre bízni az orvos nélkül maradt területeket.

A miniszter dacára a nagy orvos szükségleteknek, nem akarja elhanyagolni az idehaza maradt polgárok egészségét sem. Azért az itthon mutatkozó hiányon rendkívüli intézkedésekkel akar segíteni. Tegnap ebben a

dologban rendeletet küldött a miniszter Fráter Barnabás alispánhoz.

E rendeletben megengedi a miniszter, hogy a nyugalomba vonult orvosokat, ha azok egészségi állapota is megengedi, mint rendes orvosok alkalmaztassanak. Az ilyen nyugdíjas orvosok a vármegye által, az orvosi alaptól díjaztatnak úgy azonban, hogy nyugdíjuk esorlát nem szenvedhet.

Ezen kívül megengedi a miniszter, hogy az üresedésben levő helyekre orvosszigorlókat, 5 éves orvostanhallgatókat alkalmazzon az alispán, még pedig fizetéssel. Az ilyen szigorlóorvosok és orvostanhallgatók rendes kör, vagy községi orvos felügyelete alatt

működhetnek és mindenben az orvos utasítása szerint járnak el.

Orvostanhallgatókat az orvosi kar dékánjától kérhet az alispán. A kíséző orvostanhallgatók megbízatása csak kivételes és azonnal megszűnik, mikor a hiány pótolva van.

Emellett az engedmény mellett a miniszter kiköti, hogy a jövőben 2 orvosi körletnél több körletben egy orvost nem lehet helyettesíteni.

A miniszteri rendeletet dr Móricz Ernő megyei főorvosnak osztotta ki az alispán, aki pár nap alatt meg fogja tenni javaslatát a továbbiakra nézve.

Egy orosz katona megátkozta a hazáját és a cárt.

Szent Bertalan éjszakák az atyuska birodalmában. Lemészárolt falvak. Éhhalállal büntetik a katonaszökevények családjait.

Egyetlen állam sem állott soha olyan közel az összeomláshoz, mint a „nagy” Oroszország.

Óriási területe van ennek az országnak és mégis belső bajai, a lakosok nyomora, az alkotmány hiánya, a nagy urak szüntelen adópolitikája és a polgárság millióinak semmibe vevése miatt pusztulás fenyegeti. Az elkeseredettség, a könny és a saját vérük fojtja meg a lomha, fehér óriást.

Egy szegény, átlótt vállu orosz gyalogos mondta el azokat, amiket alant leirunk. Egy olyan ember beszélt nekünk az atyuska birodalmáról, aki harminchat évig ott élt, aki maga is orosz, aki végigszenvedte a paraszt sorsot, aki lázadó volt és ezért Szibériában élt után kutatott és akit most háboruba küldött Nikolajevics Nikolaj nagyherceg pártja.

A sebesült arcán vastag vonásokat rajzolt a szenvedések borzalmasan hosszú sorozata. Ott van az arcán a harminchat év ráncja, a homlokán a zendülés alkalmával kapott kardvágás és a hátáról alig tűnt még el az ólombányák felügyelője kancsuka ütéseinek nyoma. Valódi orosz, igazi muzsik.

— Tizenkét éves koromig Sobosec nevű faluban éltem. Szegény nyomorult parasztok voltak a szüleim, akik vutkin és zabkenyeren tengődtek. Mikor aztán én helyet kaptam, pásztornak állottam be és évente 10 rubelt, ruhát és ennyivalót kaptam a szüleim jobb módba jutottak. Minden pénzemet odaadtam. Mind a 10 rubelt. Tizenkilenc éves koromig kaptam ezt a fizetést. *Ezalatt az évek alatt nem voltam emberek közt.* Mint az állat éltem az állatokkal és ha nem lett volna velem egy kutya, ma talán beszélni sem tudnék. *Hét évig a kutyámmal beszélgettem.*

— Aztán gyorsan ment minden. Katona lettem, Szentpétervárra vittek. A kaszárnyába minden este bejött egy idegen tiszt egyenruhában és sokat beszélt a parasztság nyomoráról. Minden este más ilyen ember jött hozzánk. Egyszer munkáslázadás volt Péterváron. Minket kivezényeltek, de én és még vagy huszan, akik az idegenek szavaira emlékeztünk a zendülők közzé álltunk és lelőtük a tisztet. Lovas attaknál fejbévágták a lázadókat, végigtaposták és minket Szibériába *Rodwolotschnaja* nevű bányászfaluba küldtek.

— A borzalmak, napjait éveit éltük át. Többet meghaltak, de én életben maradtam és most kiszabadítottak. Mert ha az atyuska

bajba jut, Szibériából ezrével engedik haza azokat, akik még elég erősek. Az atyuskát mi védjük meg, a parasztok, a lázadók!

A sebesült orosz katona most ért elbeszélésének ahhoz a részéhez, amely napjainkra vonatkozik. Egy ápolónő és a tolmács szerepét betöltő katona gyöngéden felültetik az orosz, akinek a következő részleteknél kiütött a verejték a homlokán.

— Moszkvából indultunk el vonaton. Aztán századonként gyalog mentünk különböző irányba. Nem tudtuk hová visznek, csak mentünk mint a barmok. Késő este egy faluhoz értünk. A nevét nem tudom. A falu határában a tiszt elmondta, hogy ebből a faluból *senki sem tett eleget a mozgósítási parancsnak* ezt a falut meg bünteti. Parancsot adott, hogy *gyujtsuk fel a házakat* és fogdossuk össze a menekülőket.

Pillanat alatt lángban állott a község és egy óra múlva minden lakosa a tiszt előtt állott. *Lehetek hétszázan.* Férfi, nő, gyermek és aggastyán. A százados ur összeszidta őket, aztán ahogy ő mondta tekintettel arra, hogy *hajléktalanok lettek, jobb lesz ha meghalnak.* Tüzet vezényelt. Sikoltva, félig örülten térdeltek le a szerencsétlenek, de nem volt könyörület. *Mindnyájan elpusztultak.* A százados ur pedig nagyot kacagott, hogy *sikerült a büntetés.*

— *Három falut pusztítottunk így el.* Sokan megőrültek közülük, a félelemtől és a borzalomtól, mert *mindig éjszaka, az égő házak világánál végeztették velünk ezt a munkát.* Azután nagyon sok paraszt családot fogtunk össze, akiknek valamelyik férfi tagja megszökött, elbujdosott a háboru elől. Ezeket a szabad mezőn, drótkerítéssel körülkerített helyen őriztük, *de ennyi nem kaptak.* Csak az kapott egy darabka zabkenyert, aki megmondta, hogy hogy hova szökött a fia, férje, vagy testvére. Legtöbbször persze nem tudták, hogy a világ melyik részén bujkál a hozzátartozója. *Ezek éhenhaltak.*

Az orosz csaknem sirt, amikor ezt elmondta. A szeme gyűlöletes tüzzel villant meg és alig hallhatóan mondott valami szörnyűt — a saját uralkodójára.

Sok millió orosz paraszt panaszát sirta ő el.

A sebesült katonák szállítása.

A villamosvonal meghosszabbítása

A sebesültekállításánál sok nehézséget, a szegény sebesült katonáknak pedig mérhetetlen szenvedést okoz, hogy a vasútállomás nyugati végén, az új raktár épületekben van a kötöző helyiség s a városi villamos vasut végállomása pedig az állomás felvételi épületéig van csak kiépítve és így a bekötöző állomástól a villamos vasut végállomásig gyalog kénytelenek a szegény sebesültek sokszor a legnagyobb kinok között elvándorolni.

Ezen a lehetetlen állapotokon akarnak most, lehető gyorsan segíteni azért, hogy a villamos vasut vonalát meghosszabbítsák egészen a bekötöző helyiség, vagyis a vasuti raktáráig.

Amíg most ez az új vonal igazi emberies, humánus célt szolgál, egyúttal hasznos befektetés is lesz a jövőben, mert a raktártól esetleg teheráru szállításra is fel lehet használni, később pedig mint kész vonalat, a tervezett biharpüspöki vonalnál felhasználhatják.

A mostani vonal meghosszabbítás ügyében Nagyvárad városa és a Nagyvárad városi vasut részvénytársaság között tárgyalások folytak s Rimler Károly polgármester és Lukács Ödön városi tanácsos a múlt héten Budapesten ezen vonalmeghosszabbítás engedélyezése ügyében eljárak a kereskedelmi miniszteriumban, ahol az engedély mielőbbi kiadását megígérték.

Tekintettel, hogy itt nagyon sürgős dologról van szó, a városi vasut már el is készítette a terveket, hogy az engedélyezés után azonnal megkezdhesék az építést. Az építés pedig rövid időt vesz igénybe, mivel kellő alappal bíró országuton, néhány száz méteres vonal kiépítéséről van szó.

Addig is azonban, míg a vasutvonalat kiépítik, a városnak, vagy a Veres-Kereszt egyesületnek gondoskodni kellene, hogy a szegény sebesülteket valami alkalmas módon szállítsák a villamos vasut végpontjáiig, hogy ne kelljen a szegény beteg katonáknak száz méterekre terjedő uton vonszolni beteg testüket.

*

Hasonló nehézségekkel jutnak el a szegény sebesült katonák a csendőriskolában levő nyugvóhelyükre. Szemtanuk könnyekig megható részleteket mondanak arról, hogy egy sebesült csoport vándorlása milyen szívfacsaró látvány.

A szegény megsebesült harcosokat a villamosvasuton elszállítják a hadapródiskoláig s onnét a legnagyobb kinok között vándorolnak a hosszú sétauton a csendőriskoláig.

Ez a tarthatatlan állapot különben, mint értesülünk, már felkeltette a Vörös-Kereszt intézőjének a figyelmét, sőt keresik a megoldást, hogy segítsenek ezeken az állapotokon.

Tervbe van véve, hogy a villamoskocsikkal egészen a csendőriskoláig szállíthassák a sebesült szegény katonákat. Ez az eszme annál könnyebben megvalósítható, mert a villamosvasut vágányai ki vannak építve éppen a csendőriskolával szemben levő honvédtüzérlaktanyáig, ahova az építési anyagokat szállítják a vasutvonalon, a vá-

rosi vasut kis teherszállító mozdonyával. A villamos felsővezeték nincs kiépítve ezen a vonalrészén, de ez nem akadály, mert a villamoskocsikat esetleg lovakkal vontathatnák a hadapródiskolától a csendőraklaktanyáig.

A legfőbb azonban, hogy ezt a tervet a szegény sebesült katonák érdekében mielőbb megvalósítsák. Ennyit csak megérdeemelnek azok a szegény emberek, akik a vérüket áldozzák a hazáért és mindnyájunk jövő boldogságáért.

Hadi kölcsönpénztárak.

Távirati jelentésekből ismeretes, hogy a magyar kormány az osztrákokkal egyetértőleg életbeléptette a hadikölcsönpénztárakat. Az iniciatívát erre a kormánynak egyrészt a német hadisegélypénztár nagysikere adta, másrészt a terv, hogy az ipari és kereskedelmi körök hitigényei minél teljesebb kielégítést nyerhessenek. A német hadi kölcsön fényes eredményt ért el: 1.5 milliárd márkára volt szükség egyelőre és már most negyedfél milliárd márkát jegyzett a kölcsönből a német nemzet.

A mi kölcsönpénztárunk szervezését az állam vette kezébe, hogy a tőke biztonsága így még jobban garantáltassék. A kölcsön összege nálunk 290 millióig, Ausztriában 500 millióig mehet. Kezelése az Osztrák-Magyar Bankra van átruházva, mely a kölcsönpénztárt többi ügyeitől külön vezeti.

A kölcsönpénztár zálogkölcsönöt nyújt. A kölcsönök összege egy százkoronánál kisebb nem lehet s három hónapon túl csak igen kivételes esetekben szólhat. A kölcsön biztosítékául zálogként leköthetők: 1. romlásnak ki nem tett föld, bányá- és ipari termékek, amelyek a magyar szent korona országainak területén vannak raktározva; 2. az állam által vagy állami jóváhagyással kibocsátott belföldi értékpapírok; 3. oly más értékek, amelyeket a hadipénztár igazgatósága elfogadhatónak tart. A kölcsönösszeg általában a zálogtárgy értékének feléig, néha kétharmad részéig terjedhet. Kamatlábja 1 százalékkal nagyobb, mint a mindenkorai váltóleszámitolási kamatláb az Osztrák-magyar banknál. Jelenleg 7. Lejárati, nem fizetés esetén a Bank bírói ítélet nélkül eladhatja a zálogtárgyat.

A kölcsönösszeget a Bank nem kamatozó kölcsönpénztári jegyekben folyósítja, mely teljesen egyenértékű a pénzzel. A tulajdonosa bár mikor kész pénzt kap érte a Banktól és fizethet a jeggyel állami és közpénztárnál. Közvetlenül azért nem ad a Bank készpénzt, hogy így ezen ügylete el legyen különítve más kölcsönöktől. Magánosok e kölcsönpénztári jegyeket elfogadni nem kötelesek, de tekintve a garanciát, valószínűleg magánforgalomba is belekerül e jegy.

A hadi kölcsönpénztár legkésőbb 1 év múlva a békekötés után fog megszűnni. Ezek után csak azt a fényes sikert kívánhatjuk magunknak, amit elértek a németknél. (rs.)

Uri fehérnemű, FOWNES keztű, Habig kalap, eredeti ANGOL CIPŐ

egyedüli raktár Róth M. Utódánál.

„The Roosevelt Shoe“
amerikai cipők
12-50 és 16-50 kizárólag

Reichard Dezső
cégnél

Rákóczi-ut Orsolya zárda
épületében kaphatók.

„Én is polgárőr vagyok!“

Csendháborító gentlemanek.

*

A polgárórság magasztos hivatásáról. megbecsülhetetlen szolgálatairól, fáradságos munkájáról annyi szépet írtak és irtunk már, hogy felesleges újra keseregni fölötte. Szimplán adjuk az alábbi tény, hogy annak alapján ítéljen maga a közönség.

Hét fiatal uri ember (nem kerestük a felekezeti viszonyait, de ki tehet róla, ha kivétel nélkül e téren is a rendezetlenség közé tartoznak) tegnap éjjel nótázva, mulatozva haladt a Kossuth Lajos-utcán. Fölverték az alvók esődjét, torkuk szakadtából énekeltek. Nem voltak részegek. A szolgálót teljesítő polgárőr szép szóval csendre intette, kérte őket. Szavainak visszhangjául sakalokat megszegyénítő üvöltözés és éles fütyök keltek.

— Ah, polgárőr ur, jól kioktatták kegyedet két nap alatt. Talán statárium van? Talán Szibériában vagyunk?

Majd követték a polgárőr erélyesebb felszólítását qualfikálhatatlan sértések, megfizetések. (Mellesleg megjegyezve a szóban forgó polgárőr városunk egyik köztisztelt tanára s koránál fogva a banda bármelyik tagjának atyja lehetne.) Majd mikor igazolásra szólította fel őket, azt megtagadták s az egyik nagy hetykén előugrott.

— En is polgárőr vagyok, egy másik pedig a polgárőrré kiállított:

— Talán maga igazolná előbb magát!
Az óriási zajra, botrányra nagy tömeg csődült össze az éjszakában, az ablakokból a bosszus lakók kiáltoztak le, míg végre a polgárőr erélyes szavaira, hogy ha nem is igazolják magukat, néhányat ismer közülről és akkor még nagyobb baj lesz, bementek a rendőrségre a csendháborítók.

Itt sorra igazoltatták őket s arról, aki azt állította, hogy polgárőr, kiderült, hogy nem az.

Egyszer akart lenni, de akkor se vették föl. Csendháborítás kihágásáért felelnek.

A polgárórság érdemes tagjait az ilyen durva támadások ne keserítsék. Ez is csak annál inkább bizonyítja, hogy a polgárórségre nagy szükség van, mert nagyon sok alak jár szabadon ebben a városban, a kire ráfér ha rendre tanítják.

..HIREK..

* Madaras Elek temetése. Tegnap délelőtt nagy részvét mellett ment végbe néhai Madaras Elek nyug. főreáliskolai tanár temetése. A gyászháznál megjelent a főreáliskola tanári kara, a Kath. Kőr választmányja és tagjai, Imrik Zoltán esperes plébános, az összes tanító testületek és a család barátai és ösmerősei nagy számmal. A gyászertartást dr. Lestyán Endre plébános végezte segédlettel, amely után a ko-

szorokkal borított masszív ércporsót a négyes fogatu üveg diszkocsira helyezték és nagyszámu kocsisortól és a számos résztvevőtől kísérve megindult az impozáns gyászmélet a Rulikovszky temetőbe, a hol a családi sírhelyen örök nyugalomra helyezték a kiváló derék férfi hülttetemeit. Koszorukat küldtek: Felejtethetlen édes apánknak — szerető gyermekei. Als letztre Gruss mit aller Liebe — Marie. Igaz szeretettel drága apuskánknak — Matild és Józsi. Tiszteletünk jeléül — a Csatáry család. A jó nagyapának — Zoltán, Irma és Palika. Kartársi hű emlékezettel — a főreáliskola tanárai. A diszes temetést Veiszlovits Adolf és fia első nagyváradai temetkezési vállalata rendezte.

* Legfelsőbb elismerés. A hivatalos lap legutóbbi száma közli, hogy Ó Felcsége legkegyelmesebben megparancsolta, hogy Stoll Károly 37-ik gye.-beli főhadnagynak az ellenséggel szemben tanúsított vitéz magatartásáért tudtul adassék a legfelsőbb dicséret elismerés.

* A táborig püspök a sebesültek között. Bécsből jelentik: Bjelik Imre dr. táborig püspök, váradai kanonok ma délelőtt tíz órakor megjelent az itteni Stefánia-kórházban, hogy meglátogassa az ott fekvő sebesült katonákat. A püspök egyik betegtől a másikkhoz ment, kezét nyújtott a betegeknek és érdeklődött állapotuk iránt. Az egyik teremben egy súlyos beteg honvédhuszár feküdt, aki a harcra nagy vitézségével kiténtette magát. A fején több lővés érte és egy súlyos természetű kardesapást is kapott. Bjelik püspök odalépett ágyához és rövid beszéd kíséretében mellére tüzte a király által vitézségéért adományozott katonai érdemrendet. Néhány órával később a bátor huszár meghalt. A püspök kétórás ott tartózkodás után elhagyta a kórházat.

* Kinevezés a hadseregben. A hivatalos lap legutóbbi száma közli, hogy Ófelsége nemes Vidovich Leó 19-ik tüzérezredbeli főhadnagyt századossá nevezte ki.

* A pápa válasza a néppárt üdvözlésére. XV. Benedek pápát megválasztása napján gróf Zichy Aladár, a néppárt elnöke az országgyűlési néppárt nevében táviratban üdvözlötte. A pápa államtitkára a következő sürgönyválaszt küldötte az üdvözlésre:

A Szentatya köszöni a fiui hódolatot és üdvözlést. Apostoli áldását küldi Ferrata bibornok.

* Ismét lehet a hadrakelt sereghez csomagot küldeni. A postaigazgatóság a következő rendeletet adta ki: Folyó hó huszadikától kezdve a hadrakelt sereghez tábori posták útján magánesomagok ismét küldhetők. Csomagok tartalma kizárólag csak hadfelszerelési és egyenruházati tárgy (fegyver, egyenruha, meleg alsóruha, fehérnemű, cipő) lehet. Súlyhatár 10 kg. terjedelem bármely irányban mintegy 80 cm. csomagolás tartós legyen, burkolat vagy visszós vászon, vagy faláda. Bérmentesítés a feladásnál kötelező frankódij 5 kg.-ig 60 fillér, minden további kilogrammért, vagy annak töredékeért 10 fillér. Siket sk. posta táv. igazgató.

* Prémium a katonáknak. Vitéz katonáinknak nem sokára egy új ellenséggel kell szembe szállniok, az északi hideggel. E küzdelem szintoly erős lesz, mint az élő ellenséggel való harc, de ebben az itthonmaradtak is résztvehetnek. Ezért az áldozatkészségnek már is annyi jelét tanúsító magyar társadalomhoz fordulunk, hogy ami nél-

külözhető új vagy ócska prémes holmija van, azt a katonáink számára küldje be a hadsegélyző hivatalhoz. (Budapest, IV. Váci-utca 38.) E küldeményeket a posta teljesen díjtalanul szállítja. Bundát, karmantyut, bekecsket, siphát, keztyűt, prémgallért szívesen fogad a hadsegélyző hivatal. Ez a jó szívektől jövő jó meleg ajándék lesz vitézeinknek a legkedvesebb.

* A szegény katonák családjai javára. A hadbavonult katonák családjainak felsegélyezésére Hofbauer Pál takarékpénztári igazgató édesanyjának elhunyt alkalmából koszu megváltás címén Kaczián Károly hét koronát adományozott szerkesztőségünkben, amely összeget Nagyvárad város polgármesteri hivatalába juttattunk.

* A Félix-fürdőben, dacára a nyári szezon végének, szép számmal vannak a fürdővendégek, akik a híres fürdő páratlan gyógyhatású vizében gyógyulást keresnek. Komzsik Alajos fürdőbérlet mindent elkövet, hogy vendégei a gyógyulás mellett minden kényelmet feltaláljanak. A mostani fürdővendégek névsora a következő: Özv. Bögs Lajosné ref. internátus igazgatónője és kísérelője Nagyvárad, dr. Róth Sándor hadnagyharcéri sebesült Budapest, Kencz József gyáros és családja Dunacsék, Winter Károlyné és leánya kereskedő Nagyvárad, Preisz Fülöp és családja kereskedő Nagyszalonta, Puskás Károly dohánygyári igazgató és neje Debrecen, Szilágyi István szövetkezeti pénztárnok Békés, ifj. Klein Ferenc kereskedő Orosháza, Beles Ágoston görög katolikus esperes és neje Simánd, Dr. Schwimmer Márton főorvos Belényes, Tölgyessy Károly kápt. uradalmi intéző Darusziget, Bocsaneczky Gerő nagykereskedő Marosvásárhely, Dr. Kovács József v. tiszti főorvos és neje Nagykároly, Vajna Imre földbirtokos és családja Zsáka, Fabiny Gusztáv főhadnagyharcéri sebesült Kolozsvár, Dénes Manoné és Friedmann Hermin magánzó Marosvásárhely, Popp Viktor k. k. lelkész Magyarkecz, Zajgha Béla tanító Körösladány, Tabák Sámuelné szállodásné Békés, Kulcsár Mecsey Emilné főhadnagyneje Debrecen, Bakonyi János iparos Kolozsvár, Tandly Józsefné körjegyző neje Székelyhid, Mészáros József ipartestületi elnök és neje Gombay János hadnagyharcéri sebesült Nagyvárad és még mások. Vonatok indulása Nagyváradról Félix-fürdőbe: reggel 4 óra 35 perc, délután 2 és 5 óra 53 perckor. — Félix-fürdőből Nagyváradra: reggel 7 óra 45 perckor délután 3 óra 47 perckor és este 10 óra 32 perckor.

* Adjuk oda a kiolvasott lapokat a sebesülteknek. Érdekes rendelet érkezett tegnap a belügyminisztertől az alispánhoz. A miniszter felhívja a vármegye tisztikarát, hogy a kiolvasott újságokat, képesfolyóiratokat adják oda a sebesültek részére. A kiolvasott lapokra a tisztikarnak már úgy sincs semmi szüksége viszont a sebesült katonák szórakoztatása által igen jó hatást érhetnek el a tisztviselői karra érteketlen újságszámokkal. A sebesültek részére adandó lappéldányokat minden hivatalban egy tisztviselő gyűjti össze és az adja át patronage egyesületnek, mely rendeltetési helyére fogja juttatni.

* A hadbavonult katonák felsegélyezésére. A bevonult katonák családjai részére újabban a következő adományok folytak be a polgármesterhez. Léderer és Kálmán szeszgyár r.-t. 250 korona, Nagy Vilmos ref. tan. képző igazgató útján özv. dr. Hósz Mihályné (Aradról) 5, Résenberg Margit gyűjtése: Dr. P. Á. 6, Résenberg Elza 5, Résenberg Lóla, Schmit Paula, Szalai Klári és Ducsi, Müller Herman, Fehér Erzsike, Kácz Nusi, 1—1 kor. N. N. — 50, 5 N. N. — 20—20 összesen: 18 K 50 f. Boros Mariska gyűjtése: Boros Imre 2 K 50 f., Dengyel Béla 2 K 50 f., Róthbart Ede 2, B. N., Végh János, Bónis István, Szilágyi Lajos, D. N. N., Mercz Ernő 1—1, Meggyesi Géza,

Lerner F., N. N., Stassney József, Horvát Péter, Vitézy Albert, Főris György, B. I. Éliás Lajos, Hegyesi Gusztáv, Kalmár Sándor, Enderfer Andrásné — 50—50, M. J., Renovics Ferenc — 60—60, Glodics Sándorné, D. V., Csicsillányi — 40—40, Nagy Lajos, Fülöp Sándor, Papp Lajos, Székely Gyuláné — 20—20, összesen 2190, Papp János gyűjtése: Weisz Herman, özv. Sávör Kálmáné, Steinsreiber L. 2—2, Papp János, Schlésinger Lajosné 1—1, Kulics József — 50, N. N. — 40—40, N. N., N. V. — 30—30, B. N. — 20, Pollák Gyula — 10, összesen 1020. Szoták József gyűjtése: Szoták József és neje, Bukay György és neje 10—10, N. N. Sonnenfeld Adolf, Pusztai Gergely és neje, Pogány János 5—5, Szulzer Dezső, S. Lőrincz József, Bozóky Ferenc, Hegedűs János, Heller és Seidmann, Kulics József 2—2 korona, Kiss Lajos, B. Posspis Géza özv. Ujvári Sándorné, Várad Gyurka, Olvashatlan, Perger Ferenc, Szilágyi Lajos, Szabó József, Morgenstern Ferenc, Bódis Ferenc, Német Ferenc, Rákos, Oláh István, N. N., Kállay Sándorné 1—1 korona, N. I., Péntes Viktor, Flegmann Rezső 50—50 fillér, N. N. — 36, N. N. — 14. Összesen 72 korona. Rimanóczy József gyűjtése: Rimanóczy József 20—, Mészáros István 10—, Novák András, Bügler Vilmos 5—5 korona, Bartha József, Spitz Antal, Crovattó Irénke, Dancs Annus 1—1 korona, Feldmann Mór — 50, Schvartz Sándor — 40, N. N. — 30 korona. Összesen 45 korona 20 fillér.

* Nyomtatványok postai szállítása. A nagyváradai postahivatal a következő értesítést bocsátotta ki: Közigazgatási, kereskedelmi és üzleti nyomtatványoknak postai csomagban való szállítása meg van engedve oly feltétellel, hogy a feladó a csomagban elhelyezett nyomtatványok egy-egy példányát előzőleg a katonai állomásparancsnokságnál (Or-utca 5.) látmozgatja és ezt a postahivatalnak bemutatja annak jeléül, hogy a nyomtatvány küldése állami és hadi szempontból nem aggályos. Az új csomagokat nyitottan kell feladásra hozni és csak postahivatalban való átvizsgálás után keli lezárni.

x Kiadó lakások. Szacsavay-utca 11. számú házban egy 4 szobás utcai modern lakás a hozzátartozó mellékhelyiségekkel AZONNAL kiadó. — Ugyanott egy 4 szobás utcai modern lakás a hozzátartozó mellékhelyiségekkel f. évi NOVEMBER 1-ére kiadó. Értekezhetni a Gazdasági és Iparbank r.-nál.

x Kiadó lakások. Szőlős-utca 12. szám alatt két szobás lakás a hozzá tartozó mellékhelyiségekkel azonnal kiadó. — Szi-tér 14. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. — Hattyu-utca 35. sz. alatt egy szobás lakás mellékhelyiségekkel együtt azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári Tak.-pénztár r.-t.-nál, Kossuth-utca 6.

* Ingatlan eladás. Nagytelek-utca 31. szám alatti ingatlanunk (lakóház nagy telekkel) jutányos áron azonnal eladó. Részletes feltételek megtekinthetők Kossuth-utca 3. szám alatti irodánkban. Hungária cipőgyár r.t.

x Egy nagy raktárhelyiség a Szacsavay-utca 11. számú házban AZONNAL kiadó. Értekezhetni a Gazdasági és Iparbank r.-nál.

x Kossuth-utca 2. sz. házban a volt Szihta, valamint Tóth Zsigmond-féle üzlethelyiségek azonnal kiadók. — Ugyanott az emeleten egy kétszobás udvari lakás hozzátartozó mellékhelyiségekkel május 1-re kiadó. Értekezhetni a Polgári takaréknál.

x 3 utcai szoba, előszoba, konyha, a hozzá szükséges mellékhelyiségekkel, külön udvarral minden órán kiadó, esetleg jutányosan eladó. Értekezhetni Templom-utca 11. szám alatt.

RÓZSASZINÜNEK LÁTJA A VILÁGOT, ha az „UJVÁROSI DROGUERIÁBA” (Szent László-tér) jár vásárolni. Ez nem reklám, hanem valóság! Próbálja meg!

* Gimnázista tanítványokat válassz, magántanulókat sikerrel előkészít tanításban jártas joghallgató. Cim a kiadóhivatalban.

* **Női parthi fél cipők** fekete és barna színben K. 5-ért, szürke szarvasbőr cipők K. 5-ért. Saját készítményű fiú bokszipő K. 7, férfi bokszipő v. chevró fűzős v. zúgos K. 9. Női egész cipő K. 8, női amerikai egész cipők nagy választékban, ugyisint minden uridiviteikk a legjutányosabban szereshető be Fekete Jenőnél Szentjános-utca 3. Kispipa mellett.

x A legújabb **párisi kalap-ujdon-ságok** egyedül KOHN HELEN kalapüzletében kaphatók, Nagy Sándor-utca (Weiszlovich-ház), ahol nagy választék áll a hölgyközönség rendelkezésére a legizlésebb és a legújabb divatu kalapokban igen olcsó árakban. A Szigligeti-színház művésznőinek kalapszállítója. Átalakításokat modellek után vállal.

* **Aszódi Mihály** Trieszti kávé tea rum közvetlen behozatali üzlete Nagyvárád Kossuth utca és Rákóczy ut. Csokoládé Király fiók üzletem Kugler Gerbaud bonbonokkal, felszerelve budapesti árákkal, a vásárló közönséget értesítem, hogy nemesfajú kávéim megérkeztek, a kávéfogyasztók élvezettel vásárolják Aszódy 8 féle zamatu pörkölt kávéját mely izre és zamatra utánozhatatlan. Cukorkáim, teáim, konyak likőrök, rumok, elsőrendű áruk, üzletemben nagy mennyiségű szalámi kapható, kocka cukor, por cukor, szardíniák, dzsemek, igen édes csemege szőlő póstán 5 kgos kasarakban szállítható. Tisztelt vevőim értesítem, hogy a vasuti szállítás megkezdődött ismét minden a régi árban kapható üzletemben úgy a Kussuth-utca mint a Rákóczy-uton, Motor üzemű kávépörköldé a kirakban látható. Katonák részére málnaszörp, Kristály limonábé és uti cukorkák.

* **Több egyszobás lakás kiadó.** Értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

* **Az Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpéztár r. t.** (Bémer-tér 4. szám) a közönség tájékoztatása céljából közli, hogy elfogad új betéteket, a melyek nem esnek a moratorium intézkedései alá, takarékbetétkönyvecskére és folyószámlán a legkedvezőbb kamatozási és visszafizetési módokat mellett. Pénztári órák: d. e. 9-től 12-ig.

x A legjobb akarattal kérem győződjön meg a világhírű Rádium Bohémia Japán Roma hegedű hur különlegességeimről. Gramofon lemez újdonságok Király, Fedák, Rózsa, Környei, Fráter nagysikerű felvételei. Saját készítményű modern cimbalnok, gramofon, hegedű és az összes hangszerek javítása olcsón SIMON GYULA Rákóczi-ut 22. hangszerkészítő.

**A legszebb
kézimunkák
Tátray cégnél**

Rákóczi-ut 4. Telefon 783.

SZÍNHÁZ

Heti műsor.

Szerdán: A bor.
Szombaton: A Takarodó.

Legközelebbi előadását szerdán tartja a Szigligeti színház, mely alkalommal Gárdonyi Gézának egyik legkiválóbb munkáját, a Bort hozzák színre. A Bor szerdai

előadásán a drámai személyzet legjobb erői játszanak élükön E. Kovács Mariskával, aki ez alkalommal Rózáat játsza az ő kiváló művészi alakításával.

Legújabb táviratok.

György herceg

életveszélyesen megsebesült.

Budapest, szeptember 21. A szerb sajtóiroda jelenti e hó 20-iki kelttel: Amidőn György herceg egy az ellenség ellen intézett támadás alkalmával a parancsnoksága alatt álló zászlóalj élén rohamra indult, megsebesült. A golyó, amely a herceget érte a hátgerincnél hatolt be és a jobb lágyék táján jött ki. A sebesülés aggodalomra nem ad okot. A herceget tábori sebészek vették ápolás alá. Holnap Krupanjiba viszik a sebesültet. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Bombázzák Versailles-t.

Budapest, szept. 21. A Politikai Híradó jelentése szerint Versaillesban a német aviatikusok óriási károkat okoztak. A ledobott bombák a királyi palota balszárnyát szétrombolták. A lakosság házakba menekült.

Elsülyesztett angol hajók.

Berlin, szeptember 21. Wolf ügynökség jelenti, hogy Emeden német cirkáló szeptember 10-én a bengali öbölben öt angol hajót elsülyesztett. Pegarus nevű angol cirkáló viszont elsülyesztette Moeve nevű német ágyunaszádót. Pegarus ezután zanzibári öbölbe futott, ahol gépének takarításához fogott. Az öbölben Königsberg megtámadta a gépet tisztító hajót és teljesen hasznavetlenné tette.

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:
Dr. PAPP KÁROLY.

Vonatok közlekedése. Nagyváradra és Nagyváradról.

Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.

Budapest ind.	*9.35 é.	8.20 r.	6.15 e.	—
P.-ladány érk.	12.56 é.	1.32 du.	11.59 é.	—
P.-ladány ind.	1.03 é.	1.57 du.	12.25 é.	—
B.-ujfalu ind.	1.39 é.	2.48 du.	1.14 é.	—
N.-Várad érk.	2.20 é.	3.48 du.	2.12 é.	—
N.-Várad ind.	2.28 é.	4.18 du.	2.50 é.	12.11 du.
Kolozsvár é.	5.47 é.	8.34 e.	7.13 r.	4.33 du.

Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.

Kolozsvár ind.	10.54 é.	6.35 r.	6.19 é.	11.25 é.
N.-várad érk.	2.16 é.	10.47 de.	10.36 é.	6.37 é.
N.-várad ind.	2.26 é.	11.07 de.	11.09 é.	—
B.-ujfalu ind.	3.10 é.	12.00 de.	12.05 é.	—
P.-ladány érk.	3.47 é.	12.45 du.	12.54 é.	—
P.-ladány ind.	3.54 é.	1.05 du.	1.22 é.	—
Budapest érk.	*7.35 r.	6.00 e.	7.20 r.	—

A *-gal jelölt gyorsvonat Budapesten a nyugati pályaudvarról indul, illetve oda érkezik.

Nagyvárad—Békéscsaba.

Nagyvárad ind.	6.00 r.	10.10 de.	4.40 du.	7.52 e.
Szalonta ind.	7.06 r.	11.18 de.	6.03 e.	9.25 e.
Békéscsaba érk.	8.12 r.	12.37 du.	7.22 e.	11.04 é.

Békéscsaba—Nagyvárad.

Békéscsaba ind.	6.49 r.	1.38 du.	5.56 du.	4.35 é.
Szalonta ind.	8.31 de.	2.57 du.	7.14 e.	6.15 r.
Nagyvárad érk.	9.40 de.	4.00 du.	8.20 e.	7.29 r.

Nagyvárad—Gyoma.

Nagyvárad ind.	1.48 du.
Vésztő érk.	4.46 du.
Vésztő ind.	5.09 du.
Gyoma érk.	7.18 e.

Gyoma—Nagyvárad.

Gyoma ind.	3.35 é.
Vésztő érk.	5.57 é.
Vésztő ind.	6.13 r.
Nagyvárad érk.	9.30 de.

Nagyvárad—Debrecen.

Nagyvárad ind.	3.26 éj.	5.12 du.
Debrecen érk.	6.27 r.	8.13 est.

Debrecen—Nagyvárad.

Debrecen indul	4.10 éj.	4.08 du.
Nagyvárad érk.	7.10 r.	7.20 est.

Nagyvárad—Belényes—Vaskóh.

Nagyváradról ind.	2.00 du.	5.35 du.	4.35 éj.
Belényesről ind.	6.37 est.	10.08 éj.	9.36 de.
Vaskóh érk.	7.37 est.	11.08 éj.	10.41 de.

Vaskóh—Belényes—Nagyvárad.

Vaskóh ind.	2.57 éj.	10.51 de.	5.20 du.
Belényes ind.	4.00 éj.	11.54 de.	6.28 est.
Nagyvárad érk.	8.20 r.	4.07 du.	11.00 éj.

Vésztő—Hollód.

Vésztő ind.	6.03 r.	10.20 de.	5.05 du.
Hollód érk.	10.42 de.	2.17 du.	10.11 éj.

Hollód—Vésztő.

Hollód ind.	4.40 éj.	11.34 de.	3.50 du.
Vésztő érk.	9.18 de.	4.51 du.	7.56 est.

Szombatság—Venterrogoz—Bihardobrosd.

Szombatság—Venterrogoz ind.	7.41 r.	4.51 du.	8.33 est
Bihardobrosd érk.	8.20 r.	5.30 du.	9.12 est

Bihardobrosd—Szombatság—Venterrogoz.

Bihardobrosd ind.	4.57 éj.	12.51 d.	7.22 est
Szombatság—Venterrogoz érk.	5.34 éj.	1.28 du.	7.59 est

Nagyvárad—Ermihályfalva—Nagyvárad.
(Hadi menetrend.)

Nagyvárad ind.	2.53 du.	postav.	4.29 du.	helyiv
Nagyváradra érk.	11.40 de.	postav.	6.53 r.	helyiv

**Első nagyváradai
cementipar.**

Készítik granító, terazzó, műkö és minden e szakmába vágó munkálatokat, házi esatornázásokat a városi mérnöki hivatal előírása szerint, személyes felügyelettel. Kívánatra angol closet berendezéseket a legelőnyösebb fizetési feltételek mellett a legelőkíméletesebb és legmesszebb menő jótállás mellett készítik. A nagyérdemű közönség becses pártfogását kéri tisztelettel

NUTTA JAKAB

cement és betonművek vállalata.
Szaniszló-utca 67. szám. (Saját ház.)

PAPI RUHÁK.

Tisztelettel értesitem a nagyságos és főtisztelendő papságot és a n. é. közönséget, hogy papi és civil ruha tökéletességét áttanulmányoztam Budapesten, hogy a nagyságos és főtisztelendő papságnak kényelme legyen nálam beszerezni a szükségletét. Vidéki megrendelőnek elég egy minta reverenda beküldése, esetleg hívásra személyesen kiutazom.

Alkalmomra bármilyen szalon ruha kölcsön kapható.

Alázatos tisztelettel
VAJNOVSZKY KÁROLY
papi- és polgári szabó.
Szent János-utca 52. (Saját ház.)

ALAPITTATOTT 1898-SAN.

Kálvaria-utcán egy üres telek eladó.

Ha nincs meglegedve

szabójával, mert drága vagy rossz szul szab vagy ez a pontos, szóval bármi okból. Keresse fel **DARABONT** ÚY. és T. RSA uriszabó céget Szilágyi Dezső-u. 6. (Sonnenfeld-palota) és meglepi őnt az ottani szolid, olcsó, kifogástalan kiszolgálás. Alkalmi és gyászruhákat 24 óra alatt. Videkról egy beküldött öltönyről újat készítek. Valódi angol szövetelek.

Helyi és vidéki telefon 980.

Kevés pénzért sok mindent vásárolhat, és pedig:

női harisnyák, párja 30 fillértől, selyem harisnyáig
férfi zokni " 28 " " zokniig
gyermek harisnya kötött 20 fillértől. Női férfi fehérneműk zsebkendők, ridikülök pénzerszények, ernyők igen olcsó árért. Himzés valódi klópli csipkék.

Férfi gallér darabja 10 fillér,

csak míg a készlet tart. Vidéki rendelések utánvét, viszont eladóknak engedmény, meg nem felelőért a pénzt visszaadjuk.

Klein Sándor és Társa
Rákóczi-ut 14.

Értesítjük t. feleinket, valamint a t. közönséget, hogy a

Bécsi biztosító társaság

biharmegyei főügynökségét átvettük és a biztosító irodát helyiségünkben (Rimanóczy-utca 6. sz.) rendeztük be, hol mindennemű biztosítás u. m.

tűz, jég, betörés, üvegtörés, szállítás és életbiztosítás

a legelőnyösebb feltételek mellett köthető. Ugyancsak átvettük a

Providentia biztosító társaság

főügynökségét is, melynek minden ágazatát u. m.

baleset, automobil és géptörés elleni és szavatossági biztosításokat

kultiválni fogjuk.

A t. érdeklődő feleknek minden felvilágosítással készséggel szolgálunk (Telefon: 840. szám.)

Nagyvárad Kereskedelmi és Forgalmi bank részvénytársaság.

Cement, cementcsövek, fedellemez, gipsz,**csatornázás**

ismert jó minőségben.

Kondor Dezső

Nagyvárad, Nagypiacz-tér 1. sz.

Telefon 969. Telefon 969.

Műszaki harisnyakötőde

Nagyvárad, Nagy Sándor-u. 2.
(Ausländer férfiszabócég után.)

KÉSZIT új férfi fuszekliket és női harisnyákat a legdivatosabban, igen tartós kivitelben és olcsó árban. Elvállal fejeléseket s javításokat, valamint azsur- és muslin-harisnyákat, kivágott cipőkhöz a legmegbízhatóbban készít. Egy próbarendelés meggyőz mindenkit a harisnyák jóságáról. Az üzlet 14 év óta áll fenn. Sok pénzt megtakarít ha harisnyáit

Lippner Marknal szerzi be.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár Részvénytársaság.

Foglalkozik a bank és takarékpénztár összes ágazataival. A nyári idény alkalmából ajánlja

safe-deposit osztályát

melyben mindenki saját zárja alatt, úgy a nyári idény alatt, mint egész éven át értékpapirjait, ékszereit, okmányait és egyéb megőrzendő tárgyait

biztosan és olcsón

megőrizheti.

A safe-deposit osztály a bankosztálytól elkülönített helyiségben van, mely a legnagyobb biztonság mellett, a legkényelmesebb és legdiszkrétbb kezelést teszi lehetővé.

Bővebb felvilágosítást készséggel nyújtunk intézeti helyiségünkben Bémer-tér 4.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Értesítjük a t. közönséget, hogy a

Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzólámpák nagy raktára legolcsóbb áron a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világitási és erőátviteli berendezések felszerelését.

Csillárok,

izzólámpák

Állandóan nagy választékban kaphatók.

Villamos motorok

1/4. méretűtől minden nagyságban.

Főszerező telefonja 55. sz.

A Nagyvárad sör jó és olcsó!

Hasonlítsa össze más sörökkel és **birálja meg**

előítélet nélkül

meg fog győződni arról, hogy

szükségtelen más sört drágábban vásárolnia

Telefon: gyár 439. sz., városi iroda 471. szám.

Félárban

kapható visszamaradt **melfűző, haskötő leibchen.**

Próba választékot készséggel küld

Rosenzweig Róza

melfűző műterme (Szalárdi-u. 9.)